Koncipování empirického výzkumu

Hypotézy
Proměnné
Konceptualizace
Operacionalizace
Měření
Indikátory

Využity podklady Mgr. K. Nedbálkové, Ph.D.

etapy výzkumu I

Formulace problému (čtu, co se ví, jak se ví)

Formulace výzkumné otázky

Formulace hypotéz

Rozhodnutí o populaci a vzorku

Pilotní studie (je informace, kterou požadujeme k dispozici?)

Rozhodnutí o technice sběru informací (dotazník nebo pozorování, triangulace – použití několika různých výzkumných metod)

etapy výzkumu II

Operacionalizace – převod výzkumného problému do empiricky testovatelné podoby, transformace pojmů do podoby měřitelných indikátorů

Konstrukce nástroje pro sběr dat (např. tvorba dotazníku)

Předvýzkum (test nástroje – kontrola reliability a validity)

Sběr dat (pozorování, výběrové šetření, analýza dokumentů experiment apod.)

etapy výzkumu III

Zpracování dat (jak dostat data do formátu pro analýzu?)

Analýza – interpretace dat (abychom mohli vyvodit závěry, které reflektují záměry, ideje a teorie, které nás vedly v počátku)

Závěry (vyvrácení/nevyvrácení hypotéz, důsledky pro teorii, formulace nových problémů)

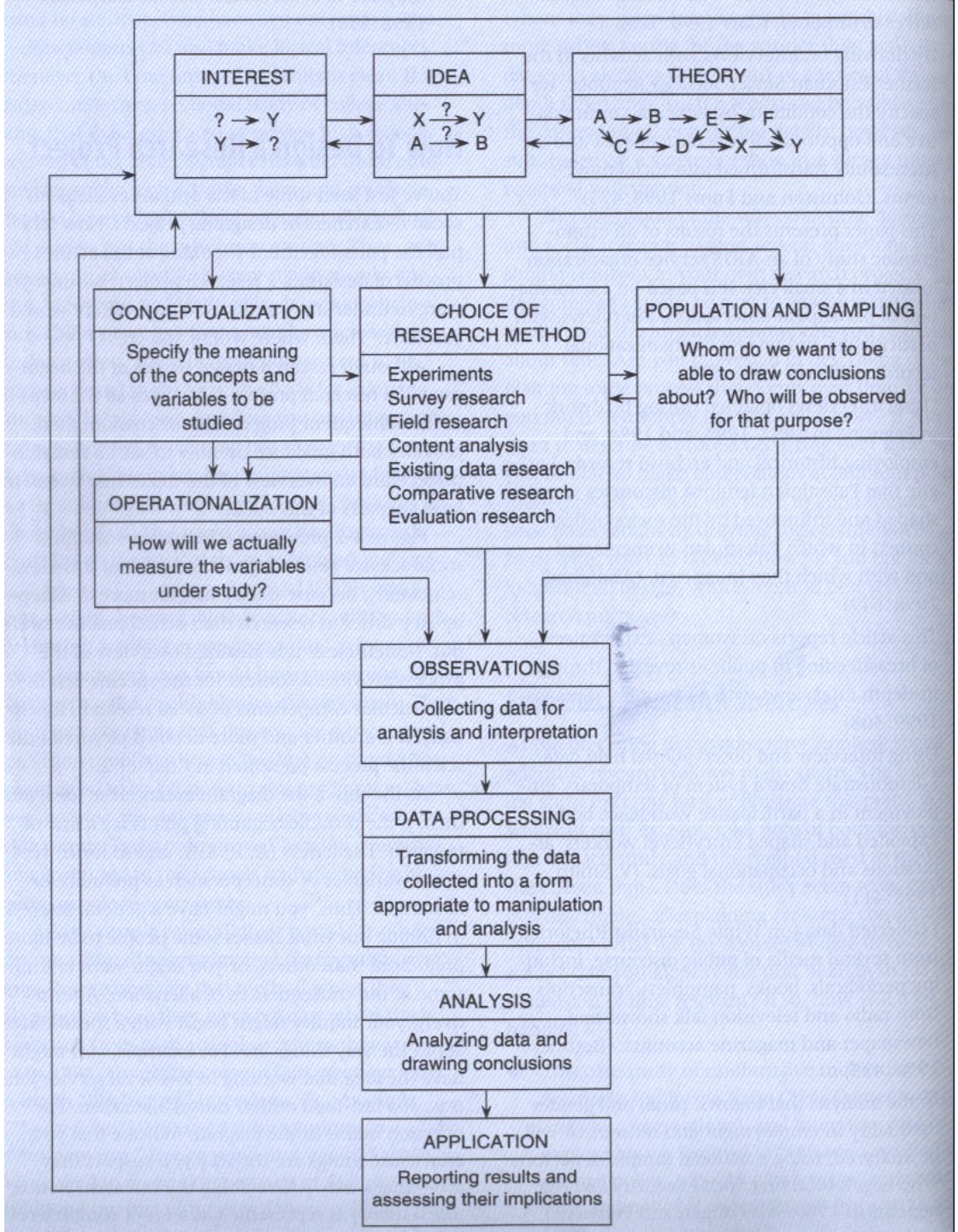

převzato z Babbie, E. 2001
The Practice of Social Research
str. 108

etapy podrobněji – přípravná fáze

na začátku je zájem o určité téma, teoretický problém, nebo jednoduše zadání

- četba literatury
- zužování tématu
- definice problému
- rozlišení jednotlivých teoretických přístupů
- rozlišení jednotlivých konceptů a jejich definice
- výsledkem je výzkumná otázka
- z otázky je odvozena hypotéza / hypotézy

etapy podrobněji – konceptulacizace

účelem je co nejjasněji definovat pojmy, které používáme

- návaznost na teorie
- rozlišení dimenzí pojmu
- stanovení indikátorů

konceptualizace souvisí s operacionalizací

konceptualizace definuje pojem v různých úrovních abstrakce až po velmi konkrétní indikátory

operacionalizace definuje soubor činností jak pozorovat empirické projevy – indikátory konceptu

etapy podrobněji – tvorba hypotéz

formulujeme výrok / výroky, jež dávají do souvislosti koncepty s nimiž pracujeme

v jazyce kvant. výzkumu jde o vztah mezi dvěma proměnnými

hypotézy mohou mít také různou úroveň abstrakce. Na nejnižší úrovni jsou pracovní hypotézy.

příklad:

společnosti s vysokou mobilitou se vyznačují sňatkovým trhem s vyšší heterogamií

četnost mezigeneračních posunů mezi vzdělanostními kategoriemi souvisí s četností sňatků napříč vzdělanostními kategoriemi

kdy není hypotéza testovatelná

- **Obsahuje-li příliš vágní, nejasné, všeobecné či mnohovýznamové pojmy**

  s muži je větší sranda
- **Je tautologická/cirkulární (nějaký jev vysvětlujeme tímtéž jevem nebo skutečností)**

  čím vyšší sociální třída tím vyšší příjem
- **Odvolání se na síly nebo ideje, které doposud věda nezná nebo nejsou ověřitelné**

  ženy vyzařují pozitivnější energii než muži

etapy podrobněji - operacionalizace

stanovení množiny operací, jimiž je proměnná měřena

- **Indikátor = pozorovatelný příznak určité charakteristiky**
- 4 etapy Operacionalizace podle Lazarsfelda.:

- 1. Intuitivní představa pojmu *(„každodenní“ zkušenost)*
- 2. Specifikace pojmu, jeho pokrytí spektrem indikátorů
- 3. Výběr indikátorů – kontext výzkumu, jejich zastupitelnost
- 4. Formování znaku, konstrukce indexu

Různě definované systémy indikátorů mohou poskytovat stejné, ale i různé výsledky

Indikátor odkazuje k pojmu, není s ním však totožný. Riziko redukce.

etapy podrobněji – operacionalizace II

většina konceptů není měřena jedním indikátorem ale sadou indikátorů, což bývají v dotaznících obvykle sady výroků

příklad z dotazníku Manželství, práce, rodina 2005:

G2. A nyní několik výroků týkajících se určitých stránek měnící se úlohy mužů v dnešním životě. Uveďte, prosím, svůj osobní názor.
(Zvolte jednu odpověď v každém řádku)
PŘEDLOŽTE KARTU

	1. Zcela souhlasím	2. Souhlasím	3. Ani souhlasím, ani nesouhlasím	4. Nesouhlasím	5. Vůbec nesouhlasím
a) Úkolem muže je vydělávat peníze, úkolem ženy je starat se o domácnost a rodinu.	○	○	○	○	○
b) Zaměstnání je dnes pro muže tak náročné, že nemají čas věnovat se rodině.	○	○	○	○	○
c) Chce-li mít dnes rodina děti, musí se muži začít podílet na péči o děti mnohem více než dříve.	○	○	○	○	○
d) Otcové jsou pro péči o své děti vybaveni stejně dobře jako matky.	○	○	○	○	○
e) „Rodičovská“ dovolená pro muže je výborné opatření.	○	○	○	○	○
f) Do rodinného rozpočtu by měl přispívat jak muž, tak i žena.	○	○	○	○	○

měření – validita a reliabilita

Validita – měříme to, co zamýšlíme měřit

Reliabilita – opakovaná měření dávají stejné výsledky
(pokud se stav nezměnil)

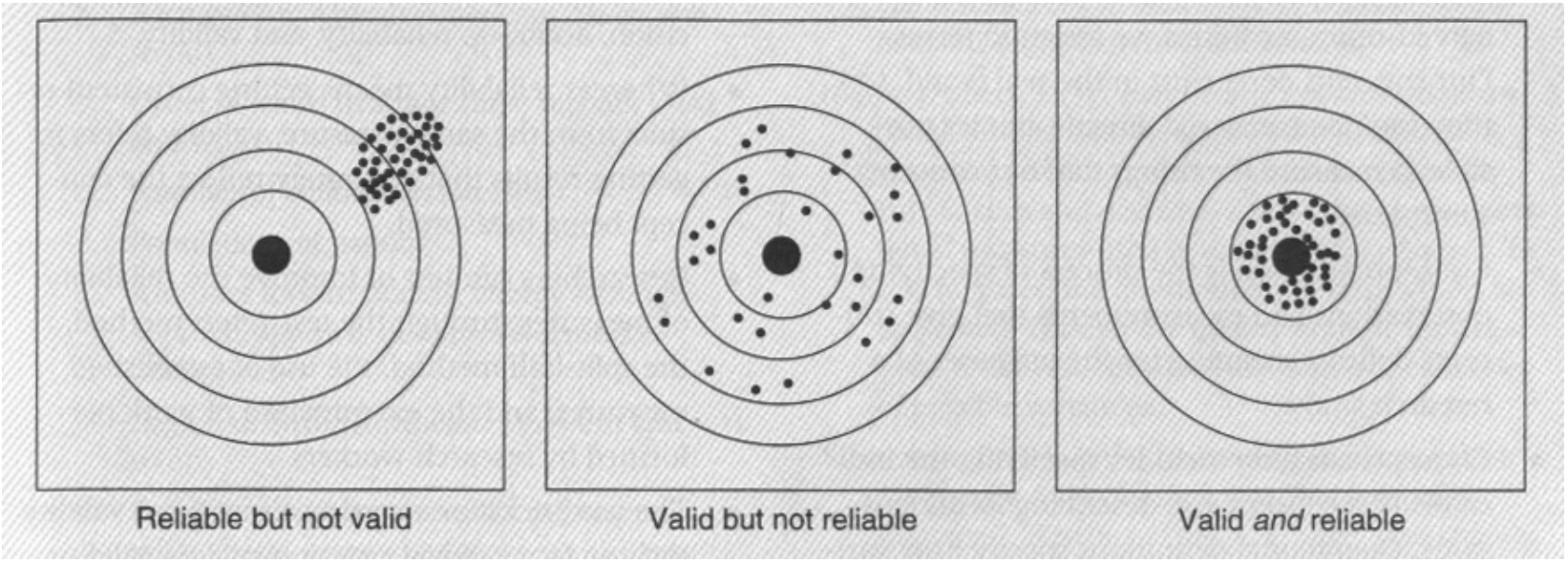

převzato z Babbie, E. 2001
The Practice of Social Research
str. 145

cvičení I

zkuste konceptualizovat pojem, rozlišit jeho možné dimenze

např. ekonomický rozvoj, sociální kapitál, mobilita, kapitál

zkuste navrhnout indikátory pro měření

cvičení II

Určete úroveň měření u těchto indikátorů

- průměrný měsíční příjem respondenta;
- počet závislých dětí v rodině;
- povolání respondenta;
- zdali respondent souhlasí, nebo nesouhlasí s výrokem X;
- zdali je respondent spokojen, ani spokojen ani nespokojen, či nespokojen se současným stavem demokracie v ČR;
- kolik by si přál mít respondent ve svém životě dětí;
- zdali se respondent obává, je mu to jedno, nebo neobává období stáří;
- zdali respondent čte denní tisk denně, alespoň 3x týdně, alespoň 1x za 14 dnů;
- co dělá respondent nejraději ve svém volném čase;
- národnost respondenta;